

Reglamentas miestiečius pasmerkia vėžio rizikai

Didžioji dalis Lietuvos gyventojų ir toliau bus nuodijami šiferiu. Kovo 30-ąją Nacionalinė mokėjimo agentūra baigs rinkti iš gyventojų, pasiryžusių pakeisti galinčius sukelti vėžį asbestinius individualių namų stogus į sveikesnius, paraiškas gauti europinę paramą. Tačiau naujų stogų nebus daugiau nei 6000 žmonių turinčiose gyvenvietėse, netgi vos tris šimtus gyventojų skaičiuojančiuose miesteliuose ir visuose be išimties savivaldybių centruose. Taip lėmė 2005 m. Europos Tarybos reglamentas. O jo nuostatų vykdymas Briuselio valdininkams yra svarbesnis nei Bendrijos pakraštyje gyvenančių lietuvių sveikata.

Vidmantas UŽSISIENIS
„Respublikos“ žurnalistas

Rajonų centrams - karti piliulė

„Taip, mes neapsakomai pasipiktinę. Išėitų, kad miestuose gyvenantys žmonės yra tokie sveiki, kad jų net vėžys neima“, - dienraščio „Respublika“ žurnalistas be užuolankų rėžė Kupiškio rajono bendruomenių asociacijų pirmininkė Zita Kaušakienė.

Rajone, kuriam veikia jos atstovaujamos bendruomenės, reikia keisti 4061 žmonių sveikatai kenkiantį šiferio stogą. Tačiau Kupiškio rajone nebus pakeistas nė vienas, nors jame šiferiu dengtų stogų yra kone tiek pat, kiek visame rajone.

Z.Kaušakienė tvirtinimu, miestas nepatenka tarp laimingai loterijos bilietą ištraukusių gyvenviečių, kurių gyventojai bus remiami europiniais pinigais, dėl dviejų priežasčių - yra rajono centras ir turi apie 10 tūkst. gyventojų. „Tuo tarpu paramą pagal veiklą „Asbestinių stogų keitimas“ gauna tik miesteliai ir gyvenvietės, kuriuose gyventojų skaičius neviršija 6000. Tai aiškus dalies gyventojų teisių pažeidimas“, - piktinosi Kupiškio rajono bendruomenių pirmininkė.

Z.Kaušakienė sakė, kad jos atstovaujama asociacija, vykdydama bendruomenių žmonių valią, dėl to, kad būtų atkurta teisybė, kreipėsi tiek į Žemės ūkio ministeriją, tiek į Kupiškio rajonui atstovaujančius Seimo narius, tiek į patį Seimą. „Tačiau jokio paguodžiančio atsakymo taip ir nesulaukėme. Susidaro įspūdis, kad mes, paprasti rinkėjai, politikams rūpime tik tuomet, kai jiems prireikia rinkiminio šou. O jei problema buitinė, ji niekam neįdomi ir konkrečiai padėti niekas nesirengia“, - piktinosi pašnekovė.

Ji neslėpė, kad dėl akivaizdaus žmogaus teisių pažeidimo Kupiškio rajono bendruomenių asociacijai buvo kilusi mintis netgi kreiptis į Europos Žmogaus Teisių Teismą. „Manėme, kad Europoje į mažų žmonių problemas žiūrima geranoriškiau. Tačiau vėliau tos idėjos atsisakėme. Pirmiausia, tai daug kainuoja. Antra, žmonės nusivylę, niekuo nebetiki. Juo labiau nebėra jėgų protestams. Todėl tik dar kartą tyliai nurysime karčią piliulę“, - teigė Z.Kaušakienė.

Irmanto Sidarevičiaus nuotr.

► **FAKTAS.** Dėl europinio reglamento ar galimo Aplinkos ministerijos nerangumo šiferio stogus miestų gyventojai gali pakeisti už savo pinigus

300 gyventojų miestelis - irgi problema

Dėl to, kad turi savivaldybės centro statusą, tarp remiamų miestų nepatenka ir Pagėgiai, nors jame gyvena arti 3000 žmonių. „Esame labai nusivylę. Tas miesto statusas mums labai trukdo. Pavyzdžiui, Pagėgių gimnazijoje besimokantiems mokiniams irgi skiriamas toks pat mokinio krepšelis, koks yra skiriamas mieste, nors kaimo mokyklų mokiniams jis yra numatytas didesnis. Juk kaimiečiams kompensuojamos ir transportui numatytos išlaidos, tačiau pagėgiškiai nelaukiami kaimiečiais“, - stebėjosi Pagėgių meras Virginijus Komskis.

Jo tvirtinimu, ES paramos šiferio stogams pakeisti negaus ne tik Pagėgiai, bet ir kiti mažai gyventojų turintys savivaldybių centrai - Kazlų Rūda, Kalvarija, Rietavas.

„Tačiau dar didesnę skaudulį turėtų jausti už aštuonių kilometrų nuo Pagėgių esančios Panemunės gyventojai. Jame gyvena vos 300

publiką“, kad ne Europa, o būtent Lietuva yra kalta dėl dalies savo gyventojų diskriminavimo.

„Europos Sąjungos lygmeniu yra bendri principai, o konkrečius principus nustato pačios valstybės nacionaliniu lygmeniu. Dėl įgyvendinimo proceso reikėtų kreiptis į Nacionalinę mokėjimo agentūrą, o dėl tų kriterijų reikėtų kalbėtis su Žemės ūkio ministerija“, - valdininkiška kalba dėliojo akcentus pašnekovas.

G.Sudikas „Respublikos“ žurnalistas mėgino įpiršti mintį, esą tai, kad parama bus skirta tik tam tikrą gyventojų skaičių ir tam tikrą statusą turinčioms gyvenvietėms, o savivaldybių centrai ir miestai bus diskriminuojami, irgi nutarta ne Briuselyje. „Paramos taisyklės buvo patvirtintos žemės ūkio ministro įsakymu, prie jų yra visos nuorodos ir teisės aktus, pagal kuriuos taisyklės buvo sukurtos“, - atkreipė dėmesį pašnekovas.

Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje atstovo nurodyta Nacionalinė mokėjimo agentūra irgi tesu-

kad jo ministerija stogams neturi pinigų“, - dienraščio žurnalistas situaciją komentavo pašnekovas.

Tačiau negi ministerija ir be Aplinkos ministerijos pagalbos negalėjo papildomai pasirūpinti, kad kenksmingus stogus pasinaudodami Europos Sąjungos parama galėtų pakeisti ir savivaldybių centrai ar miestų gyventojai?

„Mes tikrai suprantame, kad tam tikrų niuansų šioje istorijoje yra. Tačiau dar kartą kartoju - nieko negalime padaryti. Esmė ne vien pinigai, nors tų 60 milijonų gautų litų galbūt neužteks netgi kompensacijoms kaimiečiams, o apie miestą nėra ko kalbėti. Pinigai imami iš Europos Sąjungos Žemės ūkio plėtros fondo, o tai reiškia, kad jie yra skiriami kaimo vietovėms“, - dėstė M.Kuklierius.

O ką jomis laikyti, pasak žemės ūkio viceministro, griežtai apibrėžta Europos Tarybos patvirtintame reglamente. „Tarp viso kito reglamente numatyta, kad kaimo gyvenvietėms gali priklausyti tik tos gyvenvietės, kuriose gyvena ne daugiau kaip 6 tūkst. žmonių. Taip pat joms negali priklausyti savivaldybių centrai bei miestai, netgi jei juose tėra 3 šimtai gyventojų. Pasirašydamas įsakymą žemės ūkio ministras Kazys Starkevičius griežtai laikėsi Europos Tarybos reikalavimų, antraip mes nebūtume gavę net tos europinės paramos, kurią dabar gavome“, - sakė M.Kuklierius.

Kita vertus, jo nurodytas aplinkos viceministras A.Spruogis išsiskuto nuo tiesaus atsakymo apie rūpinimąsi Lietuvos piliečių sveikata. „Iš Žemės ūkio ministerijos jokio pasiūlymo nebuvo. O pas mus problema yra tarp trijų departamentų, todėl reikia surinkti informaciją. Atsiųskite klausimus - atsakysime raštu“, - „Respublikos“ žurnalistas žadėjo viceministras.

Po kurio laiko iš Aplinkos ministerijos gavome atsakymą, iš kurio buvo galima spręsti, kad geriausiu atveju šalies miestų gyventojai bus paremti tik iš 2014-2020 metais skirtų Europos Sąjungos paramos lėšų. Kada tai įvyks ir ar apskritai įvyks - neaišku.

► Informacija

Asbestinėms stogo dangoms keisti vyriausybė patvirtino 60 mln. litų programą. Vienam projektui bus skiriama didžiausia 10 tūkst. litų parama, tačiau ji negalės viršyti 50 proc. Darbams išleistos sumos. Paramos pinigai skiriami iš europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai. Lietuvoje lėšos bus paskirstomos pagal kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ veiklos „asbestinių stogų dangos keitimas“ praėjusių metų pabaigoje žemės ūkio ministro patvirtintas taisykles. Nuo pat pradžių ši programa yra kritikuojama. Pavyzdžiui, teigiama, kad apie 80 proc. Lietuvos individualių namų yra padengti šiferiu, tačiau iš jų stogų danga naudojant europinę paramą bus pakeista vos 6-10 tūkst. namų iš maždaug 200 tūkst., t.y. vos 3-5 proc. visų namų.

► Lentelė

Pastatų asbestiniais stogais skaičius ir asbesto kiekis pagal savivaldybes

1. Akmenės r.	850 pastatų	1200 tonų
2. Alytaus m.	1168	*
3. Alytaus r.	2022	2786
4. Anykščių r.	3304	4211
5. Birštonas	353	45
6. Biržų r.	3495	5207
7. Druskininkai	281	400,5
8. Elektrėnai	390	511,7
9. Ignalinos r.	2968	4060,2
10. Jonavos r.	**	**
11. Joniškio r.	**	**
12. Jurbarko r.	*	2287
13. Kaišiadorių r.	546	*
14. Kalvarija	13 879	*
15. Kauno m.	1500	*
16. Kauno r.	3925	83 229
17. Kazlų Rūda	358	335
18. Kelmės r.	194	*
19. Kėdainių r.	22 233	45 514,7
20. Klaipėdos m.	**	**
21. Klaipėdos r.	4445	13 076,4
22. Kretingos r.	756	1569
23. Kupiškio r.	4061	9287
24. Lazdijų r.	4063	5749
25. Marijampolė	1410	2198
26. Mažeikių r.	1582	1702
27. Molėtų r.	2593	*
28. Neringa	32	*
29. Pagėgiai	629	1882,7
30. Pakruojis r.	*	5791
31. Palangos m.	**	**
32. Panevėžio m.	1693	4486,4
33. Panevėžio r.	7374	10 689,5
34. Pasvalio r.	168	1612,2
35. Plungės r.	3000	5000
36. Prienų r.	1674	2518
37. Radviliškio r.	22 925	35 331,5
38. Raseinių r.	*	6143
39. Rietavas	2425	8616
40. Rokiškio r.	12 960	37 170,4
41. Škuodo r.	5171	16 630
42. Šakių r.	9203	19 748
43. Šalčininkų r.	1300	3795
44. Šiaulių m.	1171	*
45. Šiaulių r.	2207	4780
46. Šilalės r.	259	*
47. Šilutės r.	2879	3674
48. Širvintų r.	695	521
49. Švenčionių r.	1299	2170,4
50. Tauragės r.	*	2274
51. Telšių r.	*	1742
52. Trakų r.	2914	4017,5
53. Ukmergės r.	1221	2200
54. Utenos r.	2174	355,6
55. Varėnos r.	5182	7022
56. Vilkaviškio r.	13 000	20 000
57. Vilniaus m.	4427	*
58. Vilniaus r.	11 569	17 802
59. Visaginas	1121	*
60. Zarasų r.	940	3650

* šie duomenys savivaldybėje neskaiciuojami
** duomenys renkami - paaiškės iki kovo 31 dienos
Parengė Virginija Grigaliūnienė

► Miestais, savivaldybių centrais turėtų pasirūpinti Aplinkos ministerija

Mindaugas KUKLIERIUS
Žemės ūkio viceministras

gyventojų ir pagal šį rodiklį labiau primena kaimą. Tačiau oficialiai Panemunė turi miesto statusą, todėl iš asbesto programos paramos negaus nė cento. Tai tikrai nėra gerai“, - teigė Pagėgių meras.

V.Komskis teigimu, Pagėgiai nesėdėjo rankų sudėję. Pavyzdžiui, dėl paramos šiferio likvidavimo programai kreipėsi į Žemės ūkio ministeriją, bet nieko nelaimėjo. „Valdininkai aiškino, kad tokias taisykles jiems padiktavo Europos Sąjunga. Taškas“, - sakė pašnekovas.

Kratėsi atsakomybės

Tuo tarpu Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje Spaudos ir informacijos skyriaus vadovas Giedrius Sudikas bandė įtikinti „Res-

gebėjo bakstelti pirštu į Žemės ūkio ministeriją. „Ministerija parengė taisyklės, mes jomis ir vadovaujamės“, - trumpai situaciją apibūdino agentūros Komunikacijos skyriaus vadovė Vaiva Paršiukaitė.

Kaltę vertė direktyvai

Tačiau žemės ūkio viceministras Mindaugas Kuklierius nebuvo linkęs sutikti nei su nepatenkintų rajonų centrų ar miestų, nei su Europos Komisijos atstovų ministerijai metamais kaltinimais. „Mes todėl ir vadinamės Žemės ūkio ministerija, kad rūpinamės kaimu. O miestais, savivaldybių centrais turėtų pasirūpinti Aplinkos ministerija. Tuo klausimu esu kalbėjęs ir su aplinkos viceministru Aleksandru Spruogiu, tačiau šis atsakė,